

22.08.2023

Asia/7

§ 154

Lausunto koskien valtuutettu Petra Malinin aloitetta saamelais- ja romanilasten hyvinvoinnista ja oikeuksista

HEL 2023-003748 T 00 00 03

Lausunto

Kasvatus- ja koulutuslautakunta antoi lausunnon kaupunginhallitukselle valtuutettu Petra Malinin ja 28 muun valtuutetun valtuustoaloitteesta koskien saamelais- ja romanilasten oikeuksien ja hyvinvoinnin edistämistä Helsingissä:

”Kasvatus- ja koulutuslautakunnan näkökulmasta saamelaislasten ja romanilasten hyvinvoinnin ja oikeuksien toteutumiseen liittyvä aloite on tärkeä ja liittyy erityisesti koulutusta koskevien toimenpiteiden osalta toimialalla tehtävään työhön ja sen kehittämiseen. Toimialalla tunnustetaan pääkaupunkiseudulla asuvien romanien ja saamelaisten tarpeet kulttuurinsa ja kielensä elinvoimaisuuden säilyttämiseen sekä oikeuksiensa ja hyvinvointinsa edistämiseen.

Petra Malin ja 28 valtuutettua esittävät aloitteessaan, että tuoreisiin lapsiasiavaltuutetun toimiston selvityksiin liittyen kaupunki sitoutuu saamelaislasten ja romanilasten oikeuksien ja hyvinvoinnin edistämiseen. Selvityksessä on 14 toimenpide-ehdotusta liittyen romanilapsiin ja -nuoriin ja 9 toimenpide-ehdotusta liittyen saamelaislapsiin ja -nuoriin. Seuraavaksi näitä toimenpiteitä käydään läpi yksitellen.

Romanilapsia ja -nuoria koskevat toimenpide-ehdotukset

Kasvatuksen ja koulutuksen toimiala on tehostanut yhteydenpitoa ja yhteistyötä romanijärjestöjen kanssa ja tulee toteuttamaan Romanipoliin ohjelman 2023–2030 toimenpidesuosituksia.

Toimiala käynnisti vuonna 2019 romanioppijoiden tuen verkoston, jossa tehdään yhteistyötä romanitoimijoiden kanssa. Mukana on toimijoita aluehallintovirastosta, Suomen Diakoniaopistosta, Romako-hankkeesta ja kaupungin eri toimialoilta. Noin puolet verkoston jäsenistä on romani-taustaisia.

1. Tuetaan vanhemmuutta ja turvataan hyvinvointi romaniperheissä.

Toimialalla kehitetään parhaillaan mallia, jolla huoltajien osallisuutta kasvatukseen ja koulutukseen työhön saadaan vahvistettua. Lisäksi Romaniooppijoiden tuen verkosto on järjestänyt romanivanhemmille vanhempainiltoja, joissa on tuettu vanhempien kykyä auttaa nuoria heidän koulupolullaan.

2. Järjestetään lasten ja vanhempien yhteistä vapaa-ajan toimintaa.

Päävastuu tämän toimenpiteen edistämisessä on kulttuuri ja vapaa-ajan toimialalla. Kasvatuksen ja koulutuksen toimiala on mukana tärkeänä yhteistyökumppanina.

3. Järjestetään lapsille luotettavia romaniaikuisia tukemaan nuoruudessa ja aikuistumisen kynnyksellä.

Kasvatuksen ja koulutuksen toimialalla huomioidaan monimuotoisuus henkilöstön palkkaamisessa. Eri koulutusasteilla toimii monikielisiä ohjaajia, jotka tukevat nuoria koulupolulla sekä auttavat kodin ja koulun yhteistyössä, heidän osaamistaan voidaan hyödyntää. Toimialalla seurantaan ja arvioidaan tyytyväisyyttä romani- ja saamelastaustaisten lasten ja nuorten palveluihin.

4. Lisätään tietoa romaneista ja romanikulttuurista kouluissa ja eri tiedotuskanavissa.

Opetushallitus on tuottanut laajan materiaalikokonaisuuden romanien kulttuurista ja historiasta. Tästä materiaalista on viestitty peruskouluille vuonna 2022. Viestintää materiaalin olemassaolosta ja käytöstä on suunniteltu lisättäväksi lukuvuonna 2023–24.

Syksyllä 2023 ROMAHO-hanke järjestää Stadin ammatti- ja aikuisopiston henkilöstölle koulutuksia romanikulttuurista ja romaninuorten opiskelusta toisella asteella.

5. Lisätään mahdollisuuksia oppia romanikieltä koulussa oppiaineena sekä vapaa-ajalla kerhotoimintana, lastenohjelmina, kirjoina ja kerrottuina tarinoina.

Romanikieltä voi opiskella perusopetuksen aikana oman äidinkielen opintoina. Lukuvuonna 2022–23 Helsingin kaupungille ei kuitenkaan ole saatu romanikielen opettajaa, joten kielen opiskelu ei ole käytännössä ollut mahdollista. Tavoitteena on saada perusopetukseen romanikielen opettaja lukuvuodelle 2023–24. Rekrytointimarkkinointia suunnataan erityisesti kolmannen sektorin verkostoille näkyvyyden lisäämiseksi ja hakijoiden löytämiseksi. Tiedotusta romanikielen opiskelumahdollisuudesta huoltajille tehostetaan.

6. Lisätään romanilasten ja pääväestön kohtaamisia eri muodoissa kuten yhteisinä harrastuksina, leireinä, tapahtumina ja työharjoitteluina.

Koulujen kerhotoiminnan ja harrastamisen Suomen mallin avulla Helsingin kaupunki takaa oppilaille mahdollisuuden maksuttomaan yhteiseen toimintaan koulupäivän jälkeen.

Työharjoittelupaikkojen saaminen on romanitaustaisille oppilaille vaikeampaa kuin valtaväestöön kuuluville oppilaille. Romako-hankkeessa on luotu työnantajapooli, jossa työnantajat voivat ilmoittaa, etteivät he syry romanitaustaisia hakijoita työhaussa. Työnantajapoolia voi hyödyntää työharjoittelupaikkojen etsimisessä. Helsingin kaupungin TET-ilmoituslupastassa työnantaja voi merkitä oman työpaikkansa olevan mukana Romakon työnantajapoolissa. Stadin ammatti- ja aikuisopistossa työssäoppimispaikkojen etsimisessä voidaan tehdä tehostettuja toimenpiteitä, mikäli opiskelijan kulttuurista sitä edellyttää. Lasten ja nuorten kanssa työskentelevien opiskelijoiden työharjoittelujaksolle valmentautumisessa voidaan tarvittaessa hyödyntää Romako-hankkeen toimijoita.

7. Tuetaan ja vahvistetaan lasten ryhmäytymistä ja kaveritaitoja koulussa ja harrastustoiminnassa.

Kasvatuksen ja koulutuksen toimialan sitova tavoite vuodelle 2023 on, että vähintään 80 % peruskouluista käyttää systemaattisesti yhtä tai useampaa tunne- ja vuorovaikutustaidon ohjelmaa. Näihin ohjelmiin kuuluu niin ryhmäytys kuin kaveritaitojen opettaminen.

8. Vahvistetaan opettajien ja muiden aikuisten kykyä puuttua syrjintätilanteisiin.

Kasvatuksen ja koulutuksen toimialalla on käytössä Kuljitko ohi? -toimintamalli, jossa opettajia ohjeistetaan puuttumaan loukkaavaan tai syrjivään kohteluun. Opettajien ja muiden koulussa toimivien henkilöiden avuksi kaupungilla on käytössä myös Yhdenvertaisen toiminnan tarkistuslista, jonka avulla voi varmistaa, ettei omassa toiminnassaan edistä huomaamattaan syrjiviä rakenteita. Helsingin kaupungin kouluissa on käytössä KVA13-toimintamalli kiusaamisen vastustamiseen, mikä sisältää myös etniseen taustaan perustuvan kiusaamisen.

9. Tuetaan romanilapsia lapsuuden nivelvaiheissa ja tarjotaan lapsille yksilöllistä tukea.

Varhaiskasvatussuunnitelma, perusopetuksen opetussuunnitelma, lukion opetussuunnitelma ja Stadin ammatti- ja aikuisopiston toimintasuunnitelma edellyttävät tarjoamaan oppijoille heidän tarvitsemaansa tukea. Stadin ammatti- ja aikuisopisto on toteuttamassa Diakonia-ammattikorkeakoulun kanssa hanketta, jossa tuetaan romanien sujuvia siirtymiä ammattikoulutukseen ja sieltä työelämään, yrittäjyyteen ja jatkokoulutukseen. Osallistujille tarjotaan henkilökohtaista ohjausta ja vertaistukea.

10. Kohdataan romanilapset yksilöinä eikä kulttuurinsa edustajina.

Varhaiskasvatussuunnitelma, perusopetuksen opetussuunnitelma, lukion opetussuunnitelma ja Stadin ammatti- ja aikuisopiston toimintasuunnitelma edellyttävät kohtaamaan kaikki oppilaat yksilöinä.

11. Panostetaan oppilaanohjaukseen romanilasten pohtiessa jatko-opintoja ja ammatinvalintaa.

Oppivelvollisuuden laajentamisen myötä peruskouluille tuli velvollisuudeksi tarjota tehostettua henkilökohtaista ohjausta niille nuorille, jotka tarvitsevat keskivertoa enemmän ohjausta nivelvaiheissa. Helsingin kaupunki palkkasi vuosina 2022–23 kymmenen uutta oppilaanohjaajaa, jotta koulut voivat tosiasiallisesti tarjota tehostettua ohjausta kaikille sitä tarvitseville nuorille. Romanioppijoiden tuen verkosto järjesti romanioppijoille ja -huoltajille suunnatun infotilaisuuden oppivelvollisuuden laajenemisesta vuonna 2021 ja pitää vuosittain vanhempainillan yhteishaustaa ja toisen asteen opiskeluvaihtoehtoista. Pääkaupunkiseudun opinto-ohjaajien seminaariin keväällä 2025 on suunnitteilla koulutus romanioppijoiden ohjaamisesta ja tukemisesta.

12. Järjestetään nuorille monipuolisesti erilaisia harjoittelu- ja kesätyöpaikkoja.

Varhaiskasvatuksen nuorten kesätyöhakulomakkeessa annettiin etusija valinnassa niille hakijoille, jotka ovat saaneet tiedon kesätyöpaikasta Romanifoorumin kautta.

TET- ja työharjoittelupaikoista kerrottiin toimenpiteen 6 kohdalla.

13. Tarjotaan lapsille mahdollisuuksia unelmointiin ja tuetaan lapsia tavoitteiden asettamisessa omien unelmien saavuttamiseksi.

Perusopetuksen opetussuunnitelma edellyttää, että jokaisella oppilaalla on oikeus kasvaa täyteen mittaansa ihmisenä ja yhteiskunnan jäsenenä. Tässä oppilas tarvitsee kannustusta ja yksilöllistä tukea sekä kokemusta siitä, että kouluyhteisössä häntä kuunnellaan ja arvostetaan ja että hänen oppimisestaan ja hyvinvoinnistaan välitetään. Yhtä tärkeä on kokemus osallisuudesta ja siitä, että voi yhdessä toisten kanssa rakentaa yhteisönsä toimintaa ja hyvinvointia.

14. Jatkossa on tärkeää varmistaa romanilasten säännöllinen kuuleminen lasten hyvinvointiin ja oikeuksien toteutumiseen liittyvissä asioissa laadullisin ja määrällisin menetelmin myös seurantatiedon saavuttamiseksi.

Kasvatus- ja koulutuslautakunta jakaa tämän näkemyksen romanilasten säännöllisen kuulemisen tärkeydestä. Romanioppijoiden tuen ver-

koston kautta romanilapsia kyetään osallistamaan heitä koskevien päätösten yhteydessä.

Saamelaislapsia ja -nuoria koskevat toimenpide-ehdotukset

1. Tuetaan lasten luontosuhdetta ja oikeutta osallistua saamelaisten perinteisten elinkeinojen kokeilemiseen ja harjoittamiseen.

Lasten luontosuhteen vahvistaminen on kirjattu valtakunnalliseen ja Helsingin kaupungin varhaiskasvatussuunnitelmiin, perusopetuksen opetussuunnitelmaan ja lukion opetussuunnitelmaan. Lisäksi lasten luontosuhteen edistymistä on vahvistettu Helsingissä käyttöön otetulla kestävän tulevaisuuden KETTU-mallilla. Kettu-mallissa painottuvat erityisesti luontosuhteen kehittyminen (ympäristö- ja ilmastokasvatus). Tavoitteisiin kuuluu mm. retkeily lähiluonnossa, lahopuiden tutkiminen, puiden tunnistaminen, sammaliin tutustuminen, lintujen havainnointi, erilaiset aistiharjoitukset lähiluonnossa. Kettu-mallissa on yhtenä kettuna Naali Napakettu, jonka kanssa tutustutaan pohjoiseen, arktisen alueen elämään ja ilmastomuutoksen seurauksiin siellä.

2. Sitoudutaan asetettuihin päästötavoitteisiin ilmastomuutoksen hillitsemiseksi ja perinteisten elinkeinojen säilyttämiseksi.

Helsinki on sitoutunut päästötavoitteisiin ilmastomuutoksen hillitsemiseksi. Alun perin Hiilineutraali Helsinki 2035 -nimellä tunnettua tavoitetta on aikaistettu viidellä vuodella ja se on nykyään Hiilineutraali Helsinki 2030. Lisäksi Helsingissä tehdään erittäin monipuolista ja konkreettista kestävän kehityksen työtä.

3. Järjestetään lapsille sopivia kokoontumispaikkoja myös kyliin ja harvaan asutuille alueille.

4. Kehitetään julkista liikennettä ja erilaisia kuljetusmuotoja tukemaan lasten itsenäistä liikkumista kouluun ja vapaa-ajalla.

Toimenpide-ehdotukset 3 ja 4 eivät koske Helsinkiä, joka ei ole harvaan asuttu alue.

5. Lisätään tietoa saamelaisista kouluissa ja eri tiedotuskanavissa syrjinnän ja kiusaamisen vähentämiseksi.

Tietoisuutta saamelaiskulttuurista edistetään ennen kaikkea saamelaisten kansallispäivän (6.2.) alla, jolloin Helsingin kaupungin varhaiskasvatuksen yksiköihin ja kouluille jaetaan tietoa saamelaisten historiasta, kielistä ja kulttuurista. Lautakunta korostaa tarvetta tietoisuuden lisäämiselle kasvatuksessa ja opetuksessa kattavasti ja systemaattisesti sekä kehottaa toimialaa kuulemaan saamelaisyhteisöä tietoisuuden lisäämisen tavoista.

6. Koulutetaan saamenkielisiä opettajia tukemaan lasten saamelaista identiteettiä sekä turvaamaan vähintään yleinen ja tehostettu tuki omalla äidinkielellä.

Helsingin kaupunki ei järjestä korkeakoulutusta, joten kasvatus- ja koulutuslautakunta ei voi toimia tämän toimenpiteen edistämiseksi.

7. Valmistetaan saamenkielisiä oppimateriaaleja vahvistamaan saamen kielten oppimista ja käyttöä.

Helsingin kaupungin pohjoissaamen opetuksessa Pasilan peruskoulussa käytetään kansallisesti tuotettua opetusmateriaalia. Kasvatuksen ja koulutuksen toimiala tekee myös yhteistyötä saamen kielten etäopetusta tuottavan Utsjoen kunnan kanssa.

8. Kehitetään saamenkielistä vapaa-ajantoimintaa ja saamen kielten käyttömahdollisuuksia etenkin saamelaisten kotiseutualueen ulkopuolella asuvien saamelaislasten saamelaisen identiteetin vahvistamiseksi.

Helsingin kaupunki ottaa saamelaislapset ja -nuoret huomioon kasvatuksen ja koulutuksen järjestämisessä. Päiväkotii Susannassa on pohjoissaamenkielinen ryhmä 1-5 –vuotiaille lapsille ja Pasilan peruskoulussa on pohjoissaamenkielinen esi- ja perusopetuksen ryhmä. Tähän mennessä kysyntä saamenkielisille ryhmille ei ole ollut niin suurta, että uusien ryhmien perustamista olisi tarvinnut suunnitella. Utsjoen kunta tuottaa saamen kielten etäopetusta, johon Helsingin peruskoulujen ja lukioiden opiskelijat voivat osallistua. Lukio-opintojen lopussa on mahdollista suorittaa saamen ylioppilastutkinto.

9. Varmistetaan saamelaislasten säännöllinen kuuleminen lasten hyvinvointiin ja oikeuksien toteutumiseen liittyvissä asioissa laadullisin ja määrällisin menetelmin myös seurantatiedon saavuttamiseksi.

Kasvatus- ja koulutuslautakunta jakaa tämän näkemyksen saamelaislasten säännöllisen kuulemisen tärkeydestä. Saamenkielisten ryhmien kaltaisten verkostojen kautta saamelaislapsia kyetään osallistamaan heitä koskevien päätösten yhteydessä.”

Käsittely

Vastaehdotus:
Petra Malin:

Lisätään kohtaan (45) (tietoisuuden lisääminen saamelaiskulttuurista):

”Lautakunta korostaa tarvetta tietoisuuden lisäämiselle kasvatuksessa ja opetuksessa kattavasti ja systemaattisesti sekä kehottaa toimialaa kuulemaan saamelaisyhteisöä tietoisuuden lisäämisen tavoista.”

22.08.2023

Kannattaja: Ted Apter

Kasvatus- ja koulutuslautakunta hyväksyi yksimielisesti Petra Malinin vastaehdotuksen.

Esittelijä

kasvatuksen ja koulutuksen toimialajohtaja
Satu Järvenkallas

Lisätiedot

Antti Värtö, pedagoginen asiantuntija, puhelin: 310 88047
antti.varto(a)hel.fi

Leeni Siikaniemi, pedagoginen asiantuntija, puhelin: 310 86212
leeni.siikaniemi(a)hel.fi

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano

Lausuntoehdotus

Kasvatus- ja koulutuslautakunta antaa lausunnon kaupunginhallitukselle valtuutettu Petra Malinin ja 28 muun valtuutetun valtuustoaloitteesta koskien saamelais- ja romanilasten oikeuksien ja hyvinvoinnin edistämistä Helsingissä:

”Kasvatus- ja koulutuslautakunnan näkökulmasta saamelaislasten ja romanilasten hyvinvoinnin ja oikeuksien toteutumiseen liittyvä aloite on tärkeä ja liittyy erityisesti koulutusta koskevien toimenpiteiden osalta toimialalla tehtävään työhön ja sen kehittämiseen. Toimialalla tunnustetaan pääkaupunkiseudulla asuvien romanien ja saamelaisten tarpeet kulttuurinsa ja kielensä elinvoimaisuuden säilyttämiseen sekä oikeuksiensa ja hyvinvointinsa edistämiseen.

Petra Malin ja 28 valtuutettua esittävät aloitteessaan, että tuoreisiin lapsiasiavaltuutetun toimiston selvityksiin liittyen kaupunki sitoutuu saamelaislasten ja romanilasten oikeuksien ja hyvinvoinnin edistämiseen. Selvityksessä on 14 toimenpide-ehdotusta liittyen romanilapsiin ja -nuoriin ja 9 toimenpide-ehdotusta liittyen saamelaislapsiin ja -nuoriin. Seuraavaksi näitä toimenpiteitä käydään läpi yksitellen.

Romanilapsia ja -nuoria koskevat toimenpide-ehdotukset

Kasvatuksen ja koulutuksen toimiala on tehostanut yhteydenpitoa ja yhteistyötä romanijärjestöjen kanssa ja tulee toteuttamaan Romanipoliittisen ohjelman 2023–2030 toimenpidesuosituksia.

Toimiala käynnisti vuonna 2019 romanioppijoiden tuen verkoston, jossa tehdään yhteistyötä romanitoimijoiden kanssa. Mukana on toimijoita aluehallintovirastosta, Suomen Diakoniaopistosta, Romako-hankkeesta

ja kaupungin eri toimialoilta. Noin puolet verkoston jäsenistä on romani-
taustaisia.

1. Tuetaan vanhemmuutta ja turvataan hyvinvointi romaniperheissä.

Toimialalla kehitetään parhaillaan mallia, jolla huoltajien osallisuutta kasvatuksen ja koulutuksen työhön saadaan vahvistettua. Lisäksi Romanioppijoiden tuen verkosto on järjestänyt romanivanhemmille vanhempainiltoja, joissa on tuettu vanhempien kykyä auttaa nuoria heidän koulupolullaan.

2. Järjestetään lasten ja vanhempien yhteistä vapaa-ajan toimintaa.

Päävastuu tämän toimenpiteen edistämiseksi on kulttuuri ja vapaa-ajan toimialalla. Kasvatuksen ja koulutuksen toimiala on mukana tärkeänä yhteistyökumppanina.

3. Järjestetään lapsille luotettavia romaniaikuisia tukemaan nuoruudessa ja aikuistumisen kynnyksellä.

Kasvatuksen ja koulutuksen toimialalla huomioidaan monimuotoisuus henkilöstön palkkaamisessa. Eri koulutusasteilla toimii monikielisiä ohjaajia, jotka tukevat nuoria koulupolulla sekä auttavat kodin ja koulun yhteistyössä, heidän osaamistaan voidaan hyödyntää. Toimialalla seurataan ja arvioidaan tyytyväisyyttä romani- ja saamelaistaustaisten lasten ja nuorten palveluihin.

4. Lisätään tietoa romaneista ja romanikulttuurista kouluissa ja eri tiedotuskanavissa.

Opetushallitus on tuottanut laajan materiaalikokonaisuuden romanien kulttuurista ja historiasta. Tästä materiaalista on viestitty peruskouluille vuonna 2022. Viestintää materiaalin olemassaolosta ja käytöstä on suunniteltu lisättäväksi lukuvuonna 2023–24.

Syksyllä 2023 ROMAHO-hanke järjestää Stadin ammatti- ja aikuisopiston henkilöstölle koulutuksia romanikulttuurista ja romaninuorten opiskelusta toisella asteella.

5. Lisätään mahdollisuuksia oppia romanikieltä koulussa oppiaineena sekä vapaa-ajalla kerhotoimintana, lastenohjelmina, kirjoina ja kerrottuina tarinoina.

Romanikieltä voi opiskella perusopetuksen aikana oman äidinkielen opintoina. Lukuvuonna 2022–23 Helsingin kaupungille ei kuitenkaan ole saatu romanikielen opettajaa, joten kielen opiskelu ei ole käytännössä ollut mahdollista. Tavoitteena on saada perusopetukseen romanikielen opettaja lukuvuodelle 2023–24. Rekrytointimarkkinointia suunnitellaan.

nataan erityisesti kolmannen sektorin verkostoille näkyvyyden lisäämiseksi ja hakijoiden löytämiseksi. Tiedotusta romanikielen opiskelumahdollisuudesta huoltajille tehostetaan.

6. Lisätään romanilasten ja pääväestön kohtaamisia eri muodoissa kuten yhteisinä harrastuksina, leireinä, tapahtumina ja työharjoitteluina.

Koulujen kerhotoiminnan ja harrastamisen Suomen mallin avulla Helsingin kaupunki takaa oppilaille mahdollisuuden maksuttomaan yhteiseen toimintaan koulupäivän jälkeen.

Työharjoittelupaikkojen saaminen on romanitaustaisille oppilaille vaikeampaa kuin valtaväestöön kuuluville oppilaille. Romako-hankkeessa on luotu työnantajapooli, jossa työnantajat voivat ilmoittaa, etteivät he syry romanitaustaisia hakijoita työnhaussa. Työnantajapoolia voi hyödyntää työharjoittelupaikkojen etsimisessä. Helsingin kaupungin TET-ilmoituslupakassa työnantaja voi merkitä oman työpaikkansa olevan mukana Romakon työnantajapoolissa. Stadin ammatti- ja aikuisopistossa työssäoppimispaikkojen etsimisessä voidaan tehdä tehostettuja toimenpiteitä, mikäli opiskelijan kulttuurista sitä edellyttää. Lasten ja nuorten kanssa työskentelevien opiskelijoiden työharjoittelujaksolle valmentautumisessa voidaan tarvittaessa hyödyntää Romako-hankkeen toimijoita.

7. Tuetaan ja vahvistetaan lasten ryhmäytymistä ja kaveritaitoja koulussa ja harrastustoiminnassa.

Kasvatuksen ja koulutuksen toimialan sitova tavoite vuodelle 2023 on, että vähintään 80 % peruskouluista käyttää systemaattisesti yhtä tai useampaa tunne- ja vuorovaikutustaidon ohjelmaa. Näihin ohjelmiin kuuluu niin ryhmäytyminen kuin kaveritaitojen opettaminen.

8. Vahvistetaan opettajien ja muiden aikuisten kykyä puuttua syrjintätilanteisiin.

Kasvatuksen ja koulutuksen toimialalla on käytössä Kuljitko ohi? -toimintamalli, jossa opettajia ohjeistetaan puuttumaan loukkaavaan tai syrjivään kohteluun. Opettajien ja muiden koulussa toimivien henkilöiden avuksi kaupungilla on käytössä myös Yhdenvertaisen toiminnan tarkistuslista, jonka avulla voi varmistaa, ettei omassa toiminnassaan edistä huomaamattaan syrjiviä rakenteita. Helsingin kaupungin kouluissa on käytössä KVA13-toimintamalli kiusaamisen vastustamiseen, mikä sisältää myös etniseen taustaan perustuvan kiusaamisen.

9. Tuetaan romanilapsia lapsuuden nivelvaiheissa ja tarjotaan lapsille yksilöllistä tukea.

Varhaiskasvatussuunnitelma, perusopetuksen opetussuunnitelma, lukion opetussuunnitelma ja Stadin ammatti- ja aikuisopiston toimintasuunnitelma edellyttävät tarjoamaan oppijoille heidän tarvitsemaansa tukea. Stadin ammatti- ja aikuisopisto on toteuttamassa Diakonia-ammattikorkeakoulun kanssa hanketta, jossa tuetaan romanien sujuvia siirtymiä ammattikoulutukseen ja sieltä työelämään, yrittäjyyteen ja jatkokoulutukseen. Osallistujille tarjotaan henkilökohtaista ohjausta ja vertaistukea.

10. Kohdataan romanilapset yksilöinä eikä kulttuurinsa edustajina.

Varhaiskasvatussuunnitelma, perusopetuksen opetussuunnitelma, lukion opetussuunnitelma ja Stadin ammatti- ja aikuisopiston toimintasuunnitelma edellyttävät kohtaamaan kaikki oppilaat yksilöinä.

11. Panostetaan oppilaanohjaukseen romanilasten pohtiessa jatko-opintoja ja ammatinvalintaa.

Oppivelvollisuuden laajentamisen myötä peruskouluille tuli velvollisuudeksi tarjota tehostettua henkilökohtaista ohjausta niille nuorille, jotka tarvitsevat keskivertoa enemmän ohjausta nivelvaiheissa. Helsingin kaupunki palkkasi vuosina 2022–23 kymmenen uutta oppilaanohjaajaa, jotta koulut voivat tosiasiallisesti tarjota tehostettua ohjausta kaikille sitä tarvitseville nuorille. Romanioppijoiden tuen verkosto järjesti romanioppijoille ja -huoltajille suunnatun infotilaisuuden oppivelvollisuuden laajenemisesta vuonna 2021 ja pitää vuosittain vanhempainillan yhteishautata ja toisen asteen opiskeluvaihtoehtoista. Pääkaupunkiseudun opinto-ohjaajien seminaariin keväällä 2025 on suunnitteilla koulutus romanioppijoiden ohjaamisesta ja tukemisesta.

12. Järjestetään nuorille monipuolisesti erilaisia harjoittelu- ja kesätyöpaikkoja.

Varhaiskasvatuksen nuorten kesätyöhakulomakkeessa annettiin etusija valinnassa niille hakijoille, jotka ovat saaneet tiedon kesätyöpaikasta Romanifoorumin kautta.

TET- ja työharjoittelupaikoista kerrottiin toimenpiteen 6 kohdalla.

13. Tarjotaan lapsille mahdollisuuksia unelmointiin ja tuetaan lapsia tavoitteiden asettamisessa omien unelmien saavuttamiseksi.

Perusopetuksen opetussuunnitelma edellyttää, että jokaisella oppilaalla on oikeus kasvaa täyteen mittaansa ihmisenä ja yhteiskunnan jäsenenä. Tässä oppilas tarvitsee kannustusta ja yksilöllistä tukea sekä kokemusta siitä, että kouluyhteisössä häntä kuunnellaan ja arvostetaan ja että hänen oppimisestaan ja hyvinvoinnistaan välitetään. Yhtä tärkeä

on kokemus osallisuudesta ja siitä, että voi yhdessä toisten kanssa rakentaa yhteisönsä toimintaa ja hyvinvointia.

14. Jatkossa on tärkeää varmistaa romanilasten säännöllinen kuuleminen lasten hyvinvointiin ja oikeuksien toteutumiseen liittyvissä asioissa laadullisin ja määrällisin menetelmin myös seurantatiedon saavuttamiseksi.

Kasvatus- ja koulutuslautakunta jakaa tämän näkemyksen romanilasten säännöllisen kuulemisen tärkeydestä. Romanioppijoiden tuen verkoston kautta romanilapsia kyetään osallistamaan heitä koskevien päätösten yhteydessä.

Saamelaislapsia ja -nuoria koskevat toimenpide-ehdotukset

1. Tuetaan lasten luontosuhdetta ja oikeutta osallistua saamelaisten perinteisten elinkeinojen kokeilemiseen ja harjoittamiseen.

Lasten luontosuhteen vahvistaminen on kirjattu valtakunnalliseen ja Helsingin kaupungin varhaiskasvatussuunnitelmiin, perusopetuksen opetussuunnitelmaan ja lukion opetussuunnitelmaan. Lisäksi lasten luontosuhteen edistymistä on vahvistettu Helsingissä käyttöön otetulla kestäväen tulevaisuuden KETTU-mallilla. Kettu-mallissa painottuvat erityisesti luontosuhteen kehittyminen (ympäristö- ja ilmastokasvatus). Tavoitteisiin kuuluu mm. retkeily lähiluonnossa, lahopuiden tutkiminen, puiden tunnistaminen, sammaliin tutustuminen, lintujen havainnointi, erilaiset aistiharjoitukset lähiluonnossa. Kettu-mallissa on yhtenä kettuna Naali Napakettu, jonka kanssa tutustutaan pohjoiseen, arktisen alueen elämään ja ilmastomuutoksen seurauksiin siellä.

2. Sitoudutaan asetettuihin päästötavoitteisiin ilmastomuutoksen hillitsemiseksi ja perinteisten elinkeinojen säilyttämiseksi.

Helsinki on sitoutunut päästötavoitteisiin ilmastomuutoksen hillitsemiseksi. Alun perin Hiilineutraali Helsinki 2035 -nimellä tunnettua tavoitetta on aikaistettu viidellä vuodella ja se on nykyään Hiilineutraali Helsinki 2030. Lisäksi Helsingissä tehdään erittäin monipuolista ja konkreettista kestäväen kehityksen työtä.

3. Järjestetään lapsille sopivia kokoontumispaikkoja myös kyliin ja harvaan asutuille alueille.

4. Kehitetään julkista liikennettä ja erilaisia kuljetusmuotoja tukemaan lasten itsenäistä liikkumista kouluun ja vapaa-ajalla.

Toimenpide-ehdotukset 3 ja 4 eivät koske Helsinkiä, joka ei ole harvaan asuttu alue.

5. Lisätään tietoa saamelaisista kouluissa ja eri tiedotuskanavissa syrjinnän ja kiusaamisen vähentämiseksi.

Tietoisuutta saamelaiskulttuurista edistetään ennen kaikkea saamelais-ten kansallispäivän (6.2.) alla, jolloin Helsingin kaupungin varhaiskasvatuksen yksiköihin ja kouluille jaetaan tietoa saamelaisten historiasta, kielistä ja kulttuurista.

6. Koulutetaan saamenkielisiä opettajia tukemaan lasten saamelaista identiteettiä sekä turvaamaan vähintään yleinen ja tehostettu tuki omalla äidinkielellä.

Helsingin kaupunki ei järjestä korkeakoulutusta, joten kasvatus- ja koulutuslautakunta ei voi toimia tämän toimenpiteen edistämiseksi.

7. Valmistetaan saamenkielisiä oppimateriaaleja vahvistamaan saamen kielten oppimista ja käyttöä.

Helsingin kaupungin pohjoissaamen opetuksessa Pasilan peruskoulussa käytetään kansallisesti tuotettua opetusmateriaalia. Kasvatuksen ja koulutuksen toimiala tekee myös yhteistyötä saamen kielten etäopetusta tuottavan Utsjoen kunnan kanssa.

8. Kehitetään saamenkielistä vapaa-ajantoimintaa ja saamen kielten käyttömahdollisuuksia etenkin saamelaisten kotiseutualueen ulkopuolella asuvien saamelaislasten saamelaisen identiteetin vahvistamiseksi.

Helsingin kaupunki ottaa saamelaislapset ja -nuoret huomioon kasvatuksen ja koulutuksen järjestämisessä. Päiväkoti Susannassa on pohjoissaamenkielinen ryhmä 1-5 –vuotiaille lapsille ja Pasilan peruskoulussa on pohjoissaamenkielinen esi- ja perusopetuksen ryhmä. Tähän mennessä kysyntä saamenkielisille ryhmille ei ole ollut niin suurta, että uusien ryhmien perustamista olisi tarvinnut suunnitella. Utsjoen kunta tuottaa saamen kielten etäopetusta, johon Helsingin peruskoulujen ja lukioiden opiskelijat voivat osallistua. Lukio-opintojen lopussa on mahdollista suorittaa saamen ylioppilastutkinto.

9. Varmistetaan saamelaislasten säännöllinen kuuleminen lasten hyvinvointiin ja oikeuksien toteutumiseen liittyvissä asioissa laadullisin ja määrällisin menetelmin myös seurantatiedon saavuttamiseksi.

Kasvatus- ja koulutuslautakunta jakaa tämän näkemyksen saamelaislasten säännöllisen kuulemisen tärkeydestä. Saamenkielisten ryhmien kaltaisten verkostojen kautta saamelaislapsia kyetään osallistamaan heitä koskevien päätösten yhteydessä.”

Esittelijän perustelut

22.08.2023

Kaupunginkanslia on pyytänyt kasvatus- ja koulutuslautakunnalta lausuntoa kaupunginhallitukselle valtuutettu Petra Malinin ja 28 muun valtuutetun valtuustoaloitteesta koskien saamelais- ja romanilasten oikeuksien ja hyvinvoinnin edistämistä Helsingissä. Lausuntoa on pyydetty 1.9.2023 mennessä. Valtuustoaloitteeseen on pyydetty lausuntoa myös sosiaali- ja terveyslautakunnalta sekä kulttuuri- ja vapaa-ajanlautakunnalta.

Esittelijä

kasvatuksen ja koulutuksen toimialajohtaja
Satu Järvenkallas

Lisätiedot

Antti Värtö, pedagoginen asiantuntija, puhelin: 310 88047
antti.varto(a)hel.fi
Leeni Siikaniemi, pedagoginen asiantuntija, puhelin: 310 86212
leeni.siikaniemi(a)hel.fi

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano

Päätöshistoria

Kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunta 20.06.2023 § 97

HEL 2023-003748 T 00 00 03

Lausunto

Kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunta päätti panna asian pöydälle.

Käsittely

20.06.2023 Pöydälle

Kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunta päätti yksimielisesti panna asian pöydälle Veronika Honkasalon ehdotuksesta.

Esittelijä

nuorisoasiainjohtaja
Mikko Vatka

Lisätiedot

Sini Perho, suunnittelija, puhelin: 310 71596
sini.perho(a)hel.fi
Tiina Larva, kehittämisasiantuntija, puhelin: 310 85098
tiina.larva(a)hel.fi